

1001 Kritieke Dagen

Lichamelijke, sociale en emotionele gezondheid in ontwikkeling

In het kort

Ouderschap

Ouderschap kent zijn eigen ontwikkeling. Al als het kind nog maar een foetus is, investeren beginnende ouders in hun wensen voor het kind en maken zij zich zorgen over mogelijke kwetsbaarheden. De identiteit als ouder kristalliseert zich vanaf de conceptie tot en met het eerste jaar uit rondom een aantal vraagstukken, zoals de ouderrol, onzekerheid over het ouder-zijn, de praktische invulling van het leven en het vragen en krijgen van steun uit de omgeving. Ouderschap maakt onzeker maar ook trots en blij. Alles verandert in je leven: je identiteitsgevoel, de verschillende rollen in je leven, rollen die je als ouder moet gaan combineren, maar ook in praktische zin: is er voldoende steun en kan je als ouder die steun accepteren. Stern (1998) heeft deze grote psychologische verandering uitgewerkt in het begrip 'motherhood constellation'.

Als je ouder wordt zijn er een aantal vragen en taken die de ouder in meer of mindere mate kunnen bezighouden:

1. Kan ik mijn kind in leven houden en bijvoorbeeld voldoende voeding geven?
2. Kan ik een relatie opbouwen met mijn kind, kan ik van mijn kind houden?
3. Kan ik steun en hulp organiseren en als ik het krijg accepteren van anderen bij het grootbrengen en opvoeden van mijn kind?
4. Kan ik als moeder ook nog naar tevredenheid blijven functioneren in al mijn rollen als bijv. moeder, dochter, partners, zus, vriendin, collega etc. (combineren en veranderen van rollen)?

Ouderschapconstellatie en kinderen met regulatie problemen

Voor ouders met kinderen met problemen vormt deze ouderschapconstellatie en alle taken en rollen die daarbij horen een extra grote uitdaging. Deze ouders voelen zich extra kwetsbaar, en ontwikkelen vaak een negatief zelfgevoel.

Aanhoudende stress geeft bovendien veel emoties (zoals angst, onzekerheid, somberheid of traumatische herinneringen). Als de problemen te lang duren kunnen ouder en kind deze emoties niet (meer) goed reguleren in hun dagelijkse interacties. Er ontstaat weinig 'basisvertrouwen', in zichzelf, hun kind en in hun omgeving.

Waar bij ouders met een makkelijk en goed ontwikkelend kind, het kind een bron is van beloning en trots en daarmee het ouderschap voedt, is een kind met langer durende (regulatie)problematiek of kwetsbaarheden voor ouders vaak een bron van angst en frustratie, wanhoop en machteloosheid. Deze ouder raakt dan juist ondervoed in positieve ervaringen (Fonagy e.a., 2011).

Bevindingen

Thema 1 ('Kan ik mijn kind in leven houden') is een thema dat bij te vroeg geboren baby's een belangrijk thema is. Het voelt namelijk al veel angstiger als je kind te vroeg of dysmatuur geboren is of medische complicaties heeft.

In de klinische praktijk van hulpverlening aan jonge kinderen en gezinnen is de 'motherhood constellation' een belangrijk concept. Wetenschappelijk onderzoek ernaar is echter beperkt. Ook bij vaders spelen deze thema's een belangrijke rol in de eerste levensjaren (zie artikel Vroeg)

Implicaties voor beleid en praktijk

Kennis over de motherhood constellation (of ouderschapsconstellatie) helpt hulpverleners om thema's die ouders bezighouden beter in beeld te krijgen.